

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	7
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	7
1.5 วิธีการศึกษา.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	8
2. วิวัฒนาการของระบบการชำระเงิน ความหมาย และประวัติความเป็นมาของเงินตรา	
เงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-Money) และบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์	10
2.1 วิวัฒนาการของระบบการชำระเงิน	10
2.1.1 วิวัฒนาการของระบบการชำระเงินโดยภาพรวม	10
2.1.2 วิวัฒนาการของระบบการชำระเงินในประเทศไทย	12
2.2 ความหมายของระบบชำระเงิน	12
2.2.1 ระบบการชำระเงินคืออะไร	13
2.2.2 ระบบการชำระเงินมีกี่ประเภท อะไรบ้าง	13
2.2.3 ระบบการชำระเงินมีความสำคัญอย่างไร	13
2.3 วิวัฒนาการของเงินตรา.....	14
2.3.1 ภูมิหลังและลักษณะเฉพาะของเงินตรา.....	14
2.3.1.1 หน้าที่ของเงินตรา.....	14

บทที่	หน้า
2.3.1.2 ลักษณะเฉพาะของเงินตรา.....	15
2.3.2 บัตรคอยน์ นวัตกรรมสื่อการชำระเงินรูปแบบใหม่.....	15
2.4 คำนิยาม.....	20
2.5 ประวัติความเป็นมาของระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์	
National e-Payment ในประเทศไทย.....	21
2.5.1 การดำเนินการภายใต้แผนยุทธศาสตร์ National e-Payment แบ่งออกเป็น 5 โครงการ ดังต่อไปนี้.....	21
2.5.1.1 โครงการที่ 1 ระบบรับและโอนเงินพร้อมเพย์ (Prompt pay).....	21
2.5.1.2 โครงการที่ 2 การขยายการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์.....	23
2.5.1.3 โครงการที่ 3 ระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์.....	24
2.5.1.4 โครงการที่ 4 โครงการ e-Payment ภาครัฐ.....	25
2.5.1.5 โครงการที่ 5 การให้ความรู้และการส่งเสริมการใช้ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์.....	25
2.6 ประวัติความเป็นมาของเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	26
2.6.1 ประวัติความเป็นมาของเงินอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศ.....	26
2.6.2 ประวัติความเป็นมาของเงินอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย.....	27
2.7 ระบบการทำงานของเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	28
2.7.1 ความหมายของเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	28
2.7.2 คุณลักษณะของเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	33
2.7.3 รูปแบบของเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	34
2.7.4 ประเภทของเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	35
2.7.5 ระบบของเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	37
2.7.6 ลักษณะของเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	37
2.8 ประเภทของบัตรชำระเงิน และระบบการทำงานของบัตรอิเล็กทรอนิกส์.....	38
2.8.1 ประเภทของบัตรชำระเงิน (Smart Card or Payment Card).....	38
2.8.2 ประเภทของบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Prepaid Card).....	41
2.8.3 ระบบของบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Prepaid Card System).....	42
2.8.4 เทคโนโลยีการอ่านข้อมูลที่ใช้กับบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	45
2.8.5 ระบบการชำระเงินผ่านบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ประเภทบัตร	

บทที่	หน้า
ชำระล่วงหน้า(Pre paid Card).....	46
2.9 การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์กับเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	47
2.9.1 ความหมายของการ โอนเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	47
2.9.2 ความสัมพันธ์ของการ โอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์กับการใช้ เงินอิเล็กทรอนิกส์.....	48
2.10 บริการชำระเงินผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์.....	49
2.10.1 บริการชำระเงินตามใบแจ้งหนี้ (Bill Payment).....	49
2.10.2 บริการชำระเงินตามเช็ค (Cheque).....	49
2.10.3 บริการชำระเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile payment).....	51
2.10.4 บริการชำระเงินผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet Payment).....	51
2.10.5 บริการ โอนเงิน.....	53
2.10.6 บริการชำระเงินบัตรเดบิต (Debit Card).....	53
2.10.7 บริการชำระเงินตามเครดิต (Credit).....	54
2.10.8 บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money).....	55
2.11 ความแตกต่างระหว่างบัตรเครดิต บัตรเดบิต และบัตรเงิน อิเล็กทรอนิกส์.....	56
2.12 นิติสัมพันธ์ตามสัญญาในธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	57
2.12.1 นิติสัมพันธ์ของกลุ่มสัญญาในระบบปิด (Closed-loop).....	57
2.12.2 นิติสัมพันธ์ของกลุ่มสัญญาในระบบเปิด (Open-loop).....	58
2.12.2.1 นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ออกบัตรฯ และผู้ถือบัตรฯในระบบเปิด.....	58
2.12.2.2 นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ออกบัตรฯ และร้านค้า.....	60
2.12.2.3 นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือบัตรฯ และร้านค้า.....	61
2.13 ประโยชน์ของเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	64
2.13.1 ประโยชน์ที่ผู้บริโภคจะได้รับจากการใช้บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	64
2.13.2 ประโยชน์ที่ร้านค้าจะได้รับจากการรับชำระค่าสินค้า หรือบริการ ด้วยเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	65
2.13.3 ประโยชน์ที่ผู้ออกบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ได้รับ.....	66
2.14 หน่วยงานกำกับดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment).....	67
2.15 นิยามและคุณลักษณะของธุรกิจบริการการชำระเงินทาง อิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment).....	67

บทที่	หน้า
2.15.1 เงินอิเล็กทรอนิกส์.....	67
2.15.2 เครือข่ายบัตรเครดิต.....	69
2.15.3 เครือข่ายอีดีซี (EDC Network).....	69
2.15.4 บริการสวิตช์ซึ่งในการชำระเงิน.....	70
2.15.5 บริการหักบัญชี.....	70
2.15.6 บริการชำระดุล.....	71
2.15.7 บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือผ่านทางเครือข่าย.....	71
2.15.8 บริการรับชำระเงินแทน.....	72
2.16 การให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์กับภัยไซเบอร์.....	72
3. มาตรการทางกฎหมายระดับภูมิภาค, ทางปฏิบัติของนานาชาติ และกฎหมายไทย ที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแลผู้ประกอบการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	77
3.1 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ในระดับภูมิภาค.....	77
3.1.1 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมดูแลการให้บริการ เงินอิเล็กทรอนิกส์ ในระดับภูมิภาค : สหภาพยุโรป (European Union) : Directive 2000/46/EC.....	78
3.2 มาตรการทางกฎหมายควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ในทางปฏิบัติของนานาชาติ State Practice.....	88
3.2.1 มาตรการทางกฎหมายควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ในประเทศอังกฤษ:.....	89
3.2.2 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ในประเทศแคนาดา.....	105
3.2.2.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคของมลรัฐแมนิโทบา (Consumer Protection Act ของมลรัฐ Manitoba).....	105
3.2.2.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคของมลรัฐ ซัสแคตเชวัน (Consumer Protection Act ของมลรัฐ Saskatchewan).....	109
3.2.3 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ในประเทศญี่ปุ่น: Payment Services Act.....	113

บทที่	หน้า
3.3 มาตรการทางกฎหมายควบคุมดูแลผู้ประกอบการธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย.....	127
3.3.1 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการ การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551.....	127
3.3.2 ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามมาตรา 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์).....	142
3.3.3 ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส. 18/2559 เรื่องหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ลงวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2559.....	148
4. วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์	153
4.1 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	153
4.1.1 หลักเกณฑ์การยกเว้นการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ในทางปฏิบัติของสหภาพยุโรป.....	153
4.1.2 หลักเกณฑ์การยกเว้นการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ในทางปฏิบัติของนานาชาติ.....	155
4.1.2.1 ประเทศอังกฤษ.....	155
4.1.2.2 ประเทศแคนาดา.....	158
4.1.2.3 ประเทศญี่ปุ่น.....	159
4.1.3 หลักเกณฑ์ของการยกเว้นการควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ในทางปฏิบัติของประเทศไทย.....	160
4.2 วิเคราะห์ความเสี่ยงที่ทำให้เกิดความเสียหาย จากกรณีการบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างอันเป็นธุรกิจของตนเองที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภค โดยมีได้แสวงหากำไรจากการออกบัตรเป็นธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ต้องแจ้งให้ทราบก่อนให้บริการ.....	168
4.3 แนวทางในการป้องกันความเสี่ยงที่เกิดจากผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล.....	171

บทที่	หน้า
5. สรุปและข้อเสนอแนะ.....	177
5.1 สรุป.....	177
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	180
บรรณานุกรม.....	183
ประวัติผู้เขียน.....	187